

Jan Charytański

"Liturgische Katechese : die Liturgie als Strukturprinzip der Katechese", Josef Dreissen, Freiburg-Basel-Wien 1965 : [recenzja]

Collectanea Theologica 38/4, 225-226

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przekształcanie serca człowieka na wzór serca Jezusa, oto myśl przewodnia trzeciej części omawianej publikacji. Właściwe zrozumienie misterium Serca Jezusowego umożliwia harmonijny rozwój afektywnej sfery życia chrześcijanina wraz z życiem rozumu i woli; równocześnie stanowi zabezpieczenie przed stale aktualnymi i żywymi tendencjami do nieufności względem serca w życiu religijnym i moralnym.

Lektura książki von Hildebranda toruje drogę dla poprawnego i zarazem pogłębionego ujmowania życia psychicznego, moralnego i ascetycznego. Może się również wydatnie przyczynić do przezwyciężenia sentymentalnej dewocji w podejściu do nabożeństwa ku czci Serca Jezusowego.

zp

JOSEF DREISSEN, *Liturgische Katechese. Die Liturgie als Strukturprinzip der Katechese*, Freiburg—Basel—Wien 1965, Herder, s. 184.

Od kilkudziesięciu lat teoretycy katechezy stoją przed otwartym problemem właściwego ujęcia liturgii w katechezie. Dostrzegli to nowe zagadnienie dzięki ruchowi liturgicznemu. Próbowali je rozwiązać w różnej formie. Stworzono osobny przedmiot, liturgikę, obok innych przedmiotów katechetycznych. W następnym etapie postawiono postulat uwzględnienia elementu liturgicznego w każdej katechezie. *Konstytucja o Liturgii świętej* nadała tym poszukiwaniom zupełnie nowy kierunek. Właśnie w oparciu o wskazania soborowej konstytucji oryginalne ujęcie roli liturgii w katechezie podsuwa Josef Dreissen, profesor katechetyki w Akwizgranie i znany autor szeregu publikacji katechetycznych.

Zdaniem autora liturgia nie może być przedmiotem obok innych, ani elementem ożywiającym lekcję religii czy środkiem wychowawczym; rola jej nie jest właściwie określona nawet w uznaniu jej za istotne źródło katechezy obok Pisma świętego. Liturgia jest wewnętrzną, strukturalną zasadą katechezy, jak to specjalnie podkreśla autor w podtytule swej pracy.

Momentem decydującym dla autora jest stwierdzenie wewnętrznego związku między słowem a sakramentem, Pismem świętym a liturgią. Słowo Boże głoszone w Kościele prowadzi zawsze do życia sakramentalnego. Ponadto właściwym miejscem głoszenia słowa Bożego jest zgromadzenie liturgiczne. Ponieważ zaś katecheza jest jedną z form głoszenia słowa w Kościele, powinna również prowadzić do wiary, znajdującej swą pełnię w życiu liturgicznym, sakramentalnym. W ten sposób liturgia staje się celem katechezy. Dlatego właśnie powinna przybliżyć się do formy, jaką odnajdujemy w liturgii słowa zgromadzenia eucharystycznego. Powyższe rozważania autora stanowią najbardziej twórczą część jego książki.

Przechodząc do szczegółów autor wykazuje niewystarczalność stosowania dydaktycznych stopni formalnych i podsuwa zastąpienie ich ujęciem, jakie właśnie odnajdujemy w liturgii słowa: głoszenie słowa Bożego, medytacja, modlitwa i działanie. Odnosnie medytacji i modlitwy radzi wprowadzić paraliturgię, powołując się przy tym na bogate doświadczenie ruchu francuskiego. Bardzo mocno podkreśla znaczenie takiej celebracji dla wiary dziecka. Ponadto jednak w paraliturgii dostrzega istotny moment aktualizacji słowa Bożego, które jest zawsze wezwaniem, skierowanym do konkretnego człowieka.

W liturgii, jej symbolice, obrazowości a zarazem w działaniu, związanym nierozdzielnie z liturgią, widzi autor najlepszą drogę przezwyciężenia intelektualizmu i werbalizmu, ciągle jeszcze panującego w katechezie. Dla przybliżenia katechezie tych właśnie elementów omawia szczegółowo w ostatniej części swej książki cały szereg symboli i czynności liturgicznych

z podkreśleniem ich znaczenia katechetycznego. Nasuwa się jednak wątpliwość, czy dobór tych znaków liturgicznych wskazuje na najistotniejsze symbole liturgiczne.

Praca J. Dreissena, mimo że jest skierowana do katechetów niemieckich, może być ogromnie owocna zarówno dla profesorów katechetyki, jak również i dla katechetów pracujących w terenie.

KS. JAN CHARYTAŃSKI SJ, WARSZAWA

ADOLF EXELER, *Rechtzeitige Erstkommunion und Pfarrseelsorge*, Düsseldorf 2 1964, Patmos—Verlag, s. 122.

Książka A. Exelera nie jest pracą naukową, choć opiera się na bogatej i poważnej literaturze. Autorowi, docentowi katechetyki w Münster, przyświecały praktyczne cele duszpasterskie. Pragnie on dopomóc duszpasterzom, przede wszystkim diecezji Münster, do właściwego rozwiązania zagadnienia pierwszej komunii dzieci. Wskazania autora są całkowicie zgodne z myślą ordynariusza diecezji, jak na to wskazuje jego słowo wstępne.

Autor w oparciu o dane historyczne stwierdza, że uroczystość oficjalna pierwszej komunii wraz z towarzyszącym jej długim przygotowaniem jest dziełem późnym, pozostającym nieco pod wpływem jansenizmu. Wiek Oświecenia, jak również wprowadzenie religii jako przedmiotu szkolnego, doprowadziły ponadto do przesuwania czasu pierwszej komunii aż do ukończenia szkoły ludowej to jest na 12—13 rok życia. Przez długie natomiast wieki o dopuszczeniu dziecka do pierwszej komunii decydowali rodzice. Dla ukazania obecnej nauki Kościoła autor analizuje dekrety Piusa X.

Dla polskiego czytelnika najciekawszą i najowocniejszą część książki stanowi dyskusja autora z oporami, jakie wczesna komunია, przygotowana przez rodziców, znajduje wśród duszpasterzy praktyków. Autor podsuwa właściwe rozwiązania, a dla ich głębszego udokumentowania przedstawia konkretne próby przeprowadzone w wielu i bardzo różnorodnych środowiskach. Nie poprzestaje jednak na omówieniu problemu wczesnej komunii. Podaje ponadto schemat katechezy eucharystycznej, obejmującej cały tok nauczania religii, uwzględniając w kl. III (odpowiednik naszej II kl.) uroczystość społecznego przeżycia przez klasę uczestnictwa w Mszy świętej.

W ostatniej części książki podaje gotowe wzory konferencji i kazań w opracowaniu innych już autorów. Załącza również bibliografię dotyczącą omawianego zagadnienia.

KS. JAN CHARYTAŃSKI SJ, WARSZAWA

HANS und WALTER GODDIJN, *Sichtbare Kirche, Okumene und Pastoral, Einführung in die Religionssoziologie*, tłum. z holenderskiego M. R. H a h n - H a h n, Wien—Freiburg—Basel 1967, Herder, s. 313.

Książka ta jest owocem wspólnej pracy Waltera Goddijn, dyrektora holenderskiego Instytutu Duszpasterskiego, i jego brata Hansa, profesora państwowego uniwersytetu w Lejdzie. Obaj autorzy zdobyli sławę międzynarodową swymi licznymi publikacjami, tłumaczonymi również na obce języki.

Niełatwo jest jednak określić charakter tej właśnie pozycji. Nie jest ona w ścisłym tego słowa znaczeniu monografią określonego zagadnienia, choć takie ujęcie podsuwa zasadniczy tytuł. Nie jest również podręcznikiem, jakkolwiek na to wskazywałby podtytuł dzieła. Nie zajmuje się ona zupełnie